

UCHWAŁA NR 245/XXXIII/2021
RADY GMINY MNIÓW
z dnia 28 maja 2021 r.

w sprawie przyjęcia Polityki Senioralnej Gminy Mniów na lata 2021-2025

Na podstawie art. 7 uat. 1 pkt 17, art. 18 ust. 1 w związku z art. 5c ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn zm.), Rada Gminy Mniów uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Politykę Senioralną Gminy Mniów na lata 2021-2025, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Mniów.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

W związku ze zmianami demograficznymi skutkującymi wzrostem mieszkańców Gminy Mniów w wieku pow. 60 lat, koniecznym staje się podjęcie działań zapewniających odpowiednią płaszczyznę dialogu między samorządem a mieszkańcami. Wzrost świadomości społecznej środowisk senioralnych wyrażający się w ich aktywności w różnych obszarach, został zauważony przez samorząd gminy, a jego skutkiem jest podjęcie prac nad wyznaczeniem kierunków działań adresowanych do tej grupy społeczeństwa, które mają zaspokoić jej potrzeby i rozwiązywać istotne problemy.

Dokument pn. Polityka Senioralna Gminy Mniów na lata 2021-2025 określa kierunki działań zarówno na rzecz osób starszych, ich otoczenia, jak i całej społeczności, które zostaną podjęte zarówno przez samorząd gminny, jego jednostki organizacyjne, jak i organizacje pozarządowe. Przyjęte cele oraz kierunki działań będą realizowane w duchu partycypacji społecznej tj. włączania osób starszych w życie społeczne.

Źródłem finansowania Polityki Senioralnej będą, w miarę możliwości, środki własne z budżetu gminy oraz środki zewnętrzne.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.

Polityka Senioralna Gminy Mniów na lata 2021-2025

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	5
II.	PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU I DZIAŁAŃ SAMORZĄDU GMINY W ZAKRESIE POLITYKI SENIORALNEJ.....	7
1.	Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym.....	7
2.	Uchwała nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych "Aktywni+" na lata 2021-2025.....	7
3.	Ustawa z dnia 11 września 2015 r o osobach starszych.....	7
4.	Uchwała rady ministrów nr 161 z dnia 26 października 2018 r. W sprawie przyjęcia dokumentu „polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność”.....	8
III.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA W GMINIE MNIÓW I WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM.....	8
IV.	SAMORZĄD GMINY MNIÓW - DZIAŁANIA NA RZECZ SENIORÓW.....	10
1.	Strategia Rozwoju Gminy Mniów na lata 2014-2024.....	10
2.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mniów na lata 2018-2023.....	10
3.	Zasoby Gminne dla wsparcia osób starszych.....	12
3.1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.....	12
3.2.	Działalność organizacji pozarządowych.....	13
3.3.	Pozostała działalność Gminy.....	13
V.	OPIS PROGRAMU.....	13
VI.	KIERUNKI DZIAŁAŃ I SPOSOBY REALIZACJI CELÓW.....	16
1.	Obszar – zdrowie.....	16
2.	Obszar – społeczny.....	17
3.	Obszar – sport i rekreacja.....	18
4.	Obszar – kultura.....	18
5.	Obszar – edukacja.....	19
6.	Obszar – ekologia.....	20
7.	Obszar – mieszkalnictwo.....	20
8.	Obszar – transport.....	21
VII.	ZASADY WDRAŻANIA PROGRAMU.....	22
VIII.	EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU.....	22
1.	Monitoring.....	22
2.	Ewaluacja.....	22
IX.	PODSUMOWANIE.....	23

I. WPROWADZENIE

Starość to etap życia człowieka poprzedzony następującymi kolejno dzieciństwem, wiekiem młodzieńczym i dorosłością. Nie przychodzi ona nagle, ale – podobnie jak wcześniejsze etapy – stanowi efekt długotrwałego i nieodwracalnego procesu fizjologicznego, zachodzącego u wszystkich organizmów żywych. Jest wynikiem związanych z wiekiem człowieka biologicznych i psychicznych zmian w organizmie. Wprawdzie trudno określić jej początek, ale w miarę upływu lat objawy starzenia są coraz bardziej widoczne. Wchodzenie w okres starości ma wielorakie i złożone uwarunkowania genetyczne, biologiczne, środowiskowe i na poszczególnych etapach życia w zakresie różnych obszarów może ulegać przyspieszeniu lub zwolnieniu. Osoby wkraczające w okres starzenia się nie stanowią grupy jednorodnej zarówno pod względem stanu zdrowia, jak i doświadczeń życiowych. Wiele osób cierpi na dolegliwości przewlekłe, zmaga się z problemami zdrowia niekiedy od dzieciństwa, a mnóstwo chorób somatycznych rozwija się w okresie życia dorosłego.¹

Wiek senioralny określany w literaturze przedmiotu jako starość jest jednym z etapów życia człowieka. Z przyczyn demograficznych i w związku z wydłużającą się średnią długością życia, która wynosi dla kobiet 83 lata i dla mężczyzn 76 lat zwiększa się w populacji liczba osób w wieku powyżej 90 lat, mamy również wzrost liczby 100 latków jest ich już w Polsce powyżej 4 tysięcy. Jest to grupa niejednorodna i to nie tylko ze względu na stan zdrowia, sytuację społeczno-ekonomiczną ale przede wszystkim poprzez stopniowe ograniczenia samodzielności w zaspokajaniu codziennych potrzeb. Wyróżnia się:

- a. starość wczesną (zwaną wiekiem podeszłym, od 60-74 roku życia)
- b. późną (75-89 lat),
- c. bardzo późną (zwaną długowiecznością, powyżej 90 roku życia).²

Dużą część osób w zaawansowanym wieku to osoby z niepełnosprawnością, która według definicji przyjętej przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) ma ograniczoną sprawność lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikający z uszkodzenia lub upośledzenia organizmu.

„Program Polityki Senioralnej Gminy Mniów na lata 2021-2024” zwany dalej Programem zawiera konkretne i niezbędne do podjęcia działania wspierające osoby starsze w gminie poprzez budowanie przestrzeni do wzmacniania ich postaw obywatelskich i stwarzania możliwości do wykorzystania ich potencjału i aktywności. W Programie zwrócono również uwagę na rozwój usług społecznych oraz dostosowanie infrastruktury gminnej do specyficznych potrzeb i możliwości seniorów. Założenia Programu wpisują się w misję określoną w Strategii Rozwoju Gminy Mniów na lata 2014-2024, tj. „Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju gminy, zapewniającego poprawę warunków życia mieszkańców poprzez sprawne i efektywne zarządzanie lokalnymi zasobami, stymulowanie rozwoju gospodarczego, dbałość o ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz stałe podnoszenie standardu usług publicznych”.

Program jest dokumentem:

- a. przygotowanym do pobudzenia aktywności obywatelskiej określonej grupy społecznej – seniorów,

---

¹ Przemysław Ziółkowski „Szkice pedagogiki senioralnej”, Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Gospodarki, Bydgoszcz 2017 r.

² tamże str. 11

- b. interdyscyplinarnym wykraczającym poza działania społeczne określone w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mniów na lata 2018-2023 zwanej dalej Strategią
- c. o charakterze wielosektorowym, międzypokoleniowym, mającym zwiększyć spójność społeczną dla zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty.

Program jest strategią działań w zakresie polityki dotyczącej osób starszych oraz dla osób starszych przewidzianą do realizacji na lata 2021-2025. W sposób całościowy odnosi się do sytuacji seniorów oraz wyzwania, jakim jest nieuchronne starzenie się populacji Gminy Mniów. Stanowi wyraz troski o osoby starsze i zapewnienie należnego im miejsca w społeczeństwie. Dokument ten wpisuje się w art. 5c Ustawy z dnia o samorządzie gminnym” poświęcony gminnym radom seniorów, gdzie określa się charakter rad jako: konsultacyjny, doradczy i inicjatywny. W Programie uwzględniane są działania pozwalające na zbudowanie szerokiej oferty usług i przedsięwzięć umożliwiających osobom starszym aktywne uczestnictwo w życiu wspólnoty gminnej po zakończeniu aktywności zawodowej.

II. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU I DZIAŁAŃ SAMORZĄDU GMINY W ZAKRESIE POLITYKI SENIORALNEJ

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym

Bezpośrednią delegację do przyjęcia Programu jako zadania własnego gminy znajdujemy w ustawie o samorządzie gminnym³:

- 1) na potrzebę szczególnego postrzegania problemów osób starszych ustawa wskazuje zapisy dotyczące reprezentacji seniorów w działaniach gminy określone w art. 5c. „Gmina sprzyja solidarności międzypokoleniowej oraz tworzy warunki do pobudzenia aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej”. W powyższym artykule zawarte są także szczegółowe zapisy dotyczące tworzenia gminnych rad seniorów.
- 2) w art. 7 powyższej ustawy znajduje się także zapis ustępu 1 „Zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: punkt 17 stanowi: wspieranie i upowszechnianie idei samorządności w tym tworzenie warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej.

2. Uchwała nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych "Aktywni+" na lata 2021-2025⁴

Program jest odwołaniem się do uchwały Rady Ministrów nr 167 z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych "Aktywni+" na lata 2021-2025. Uchwała jest kompleksowym ujęciem problematyki senioralnej uwzględniającym obszary i kierunki wsparcia umożliwiające osiągnięcie celu głównego, jakim jest: „zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów” oraz celów szczegółowych:

- 1) wzrost zaangażowania osób starszych w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich czasu wolnego;
- 2) zwiększenie zaangażowania osób starszych w procesy partycypacyjne zachodzące w życiu publicznym;
- 3) podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów oraz kształtowanie postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym;
- 4) budowanie pozytywnego wizerunku starości i starzenia się oraz rozwijanie kompetencji społecznych (wiedzy, umiejętności, postaw) wobec starości u osób w każdym wieku.

³ Dz.U. z 2020r., poz. 713 z późn. zm.

⁴ Monitor polski 2020, poz. 1125

3. Ustawa z dnia 11 września 2015 r o osobach starszych⁵

W artykule 4 tej ustawy zawarta jest definicja osoby starszej: „osoba starsza - osoba, która ukończyła 60 rok życia” jak również definicja polityki senioralnej: „polityka senioralna ogół działań organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia.

4. Uchwała rady ministrów nr 161 z dnia 26 października 2018 r. W sprawie przyjęcia dokumentu „polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – uczestnictwo – solidarność”⁶

Rozwój polityki senioralnej wymaga zmiany sposobu planowania z działań doraźnych jednorocznych na działania wieloletnie, między innymi ze względu na specyficzną grupę odbiorców, którzy średnio będą żyli ok. 20 lat po osiągnięciu wieku emerytalnego. Wymogi dla takich działań określane są w dokumentach strategicznych Unii Europejskiej, których zadaniem jest między innymi wspieranie włączenia społecznego w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W ramach konkursów samorządy, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej i inne podmioty mogą starać się o środki finansowe na działania rozwojowe.

W przyjętym przez rząd dokumencie znalazły się opisy trzech istotnych elementów polityki senioralnej:

- 1) Bezpieczeństwo – „stan i sytuacja, w której ludzie mają ugruntowane przekonanie, że potrzeby materialne, bytowe, psychiczne i duchowe są oraz mogą być zaspokojone dzięki dostosowaniu warunków materialnych, instytucji, organizacji w środowisku społecznym do zmieniających się potrzeb osób w starszym wieku.”
- 2) Uczestnictwo – „udział osób w starszym wieku w różnych formach aktywności rodzinnej, społecznej, sportowej, zdrowotnej i obywatelskiej dostosowanej do zmieniającej się wraz z wiekiem kondycji fizycznej, psychicznej oraz możliwości i zainteresowań.”
- 3) Solidarność – „uwzględnianie przez społeczeństwo w swoich działaniach opinii i interesów innych generacji odzwierciedlających się więzi międzypokoleniowych (tj. poczucie łączności z osobami w innym wieku) oraz poczucie odpowiedzialności za osoby reprezentujące inne grupy pokoleniowe.”

Dokument wskazuje na potrzebę w rozwoju usług społecznych dla seniorów i podejmowania w środowiskach lokalnych działań profilaktycznych wspierających aktywność i samodzielność osób starszych z uwzględnieniem pogłębiających się ograniczeń charakterystycznych dla tej grupy wiekowej wynikających także z utraty samodzielności

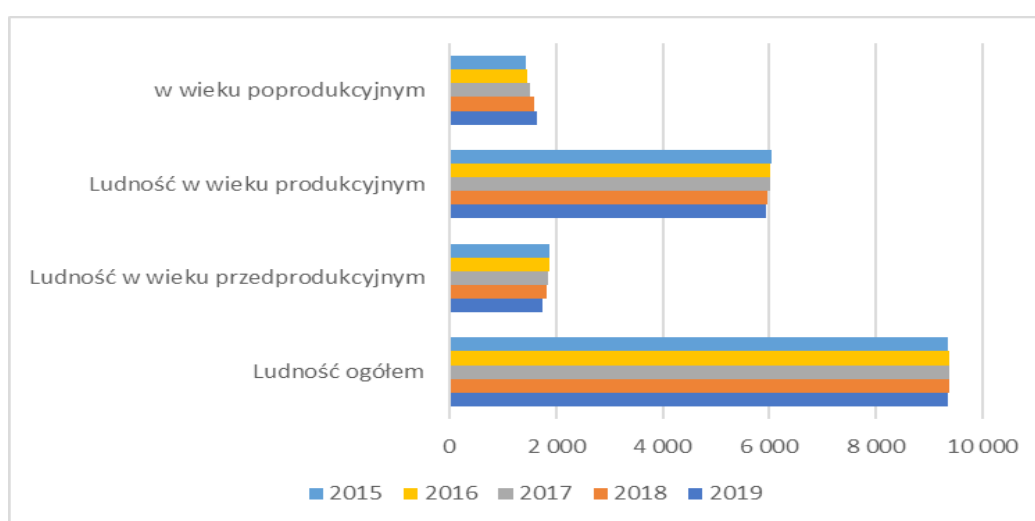
III. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA W GMINIE MNIÓW I WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

⁵ Dz.U. z 2015 roku poz. 1705

⁶ Monitor Polski z 30 listopada 2018 roku, poz. 1169

Na koniec 2020 roku, w Gminie Mniów zamieszkiwało 9 387 osób, w tym 1 652 osoby w wieku poprodukcyjnym (tj. powyżej 60 roku życia w przypadku kobiet oraz po-wyżej 65 roku życia w przypadku mężczyzn) w tym 1070 kobiet; w 2019 r. zamieszkiwało 9 346 osób, z tego w wieku poprodukcyjnym 1 645, w tym 1008 kobiet; w 2018 roku 9 418 osób, z tego w wieku poprodukcyjnym 1446, w tym 1007 kobiet ; w 2017 roku na 9 428 mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym było 1401, tego 984 kobiet natomiast w roku 2016 na 9447 mieszkańców w wieku poprodukcyjnym było 1363, w tym 967 kobiet; (Źródło: Ewidencja ludności Urzędu Gminy Mniów). Jak więc widać z danych statystycznych liczba mieszkańców Gminy Mniów nieznacznie maleje, rośnie natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym Fakt ten stawia poważne wyzwania dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju gminy.

Rysunek 1 Ludność wg kategorii wiekowych w Gminie Mniów w latach 2015-2019

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

W okresie ostatnich 25 lat obserwujemy w naszym kraju negatywne tendencje demograficzne oraz znaczące zmiany w strukturze wieku mieszkańców. Trwający proces starzenia się ludności Polski będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie się trwania życia, pogłębiany jest niskim poziomem dzietności. Zmiany te są jednocześnie zintensyfikowane przez zwiększoną emigrację osób młodych. Co prawda, Polska nadal jest postrzegana w Europie, jako kraj demograficznie młody, jednak od początku lat 90. XX wieku przeciętny mieszkaniec Polski postarzał się o ponad 7 lat. Te negatywne trendy demograficzne dotyczą również Kielecczyny. Województwo świętokrzyskie podobnie jak inne regiony kraju również ma do czynienia z problemem starzenia się społeczeństwa i rosnącą populacją osób starszych. Już w chwili obecnej prawie co piąty mieszkaniec województwa przekroczył wiek 65 lat. Proces starzenia się ludności, według prognoz, nadal będzie się nasilał, a wydłużenie przeciętnego trwania życia spowoduje, że udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności będzie wzrastał aż do poziomu 40% populacji.

W 2019 roku w województwie świętokrzyskim współczynnik starości, określający udział osób starszych (razem mężczyźni i kobiety w wieku 65 lat i więcej) w ogólnej liczbie ludności, wyniósł 23,65% wobec 22,98% przed rokiem i 21,05% przed pięcioma laty. Zgodnie z prognozami GUS, w 2035 r. w naszym województwie około 31% ogółu ludności województwa będą to osoby w wieku poprodukcyjnym, natomiast w 2050 r. będzie to około 41% ludności regionu. Wzrost odsetka ludności w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem, coraz dłuższe dalsze trwanie życia w połączeniu z niską dzietnością, a także spadek liczby osób w wieku 0-14

lat przypadających na 100 osób w wieku 65 lat i więcej świadczą o nasilającym się procesie starzenia ludności województwa. Również analiza zamian w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2018 wskazuje na sukcesywny spadek odsetka ludności w wieku produkcyjnym, natomiast wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym.

Zgodnie z definicją osoby starszej przyjętej w ustawie o osobach starszych, na terenie gminy w roku 2019 żyło 1 645 osób spełniających tę definicję. Osoby, które ukończyły 60 rok życia stanowiły 17,60 % ogółu mieszkańców.

Tabela 1. Ludność w wieku 60+ w stosunku do ogólnej populacji w wybranych obszarach terytorialnych w 2019 roku

Obszar	Ludność ogółem	Wiek przedprodukcyjny	% ogółu	Wiek produkcyjny	% ogółu	Wiek poprodukcyjny	% ogółu
Polska	38 382 576	5 888 087	15,34	24 086 546	62,75	8 407 943	21,91
Województwo świętokrzyskie	1 233 961	16 9827	13,76	772 209	62,58	291 925	23,65
Powiat Kielecki	211 259	33 578	15,89	139 271	65,92	38 410	18,18
Gmina Mniów	9 346	1 463	15,65	6 238	66,75	1 645	17,60

Zródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Sytuacja demograficzna w gminie Mniów jest odzwierciedleniem zjawiska zachodzącego w całym kraju i zgodnie z Prognozą GUS – „Starzenie populacji jest zjawiskiem powszechnym i nieodwracalnym”.

IV. SAMORZĄD GMINY MNIÓW - DZIAŁANIA NA RZECZ SENIORÓW

1. Strategia Rozwoju Gminy Mniów na lata 2014-2024.⁷

Podstawowym dokumentem strategicznym dla gminy Mniów jest „Strategia Rozwoju gminy Mniów na lata 2014-2024”, w którym zawarte są cele, kierunki oraz działania odnoszące się do właściwego rozwoju gminy. W dokumencie tym odnajdujemy: misję: „Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju gminy, zapewniającego poprawę warunków życia mieszkańców poprzez sprawne i efektywne zarządzanie lokalnymi zasobami, stymulowanie rozwoju gospodarczego, dbałość o ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz stałe podnoszenie standardu usług publicznych” oraz Wizję „Gmina Mniów to aktywny lokalny ośrodek gospodarczy i kulturalny oraz bezpieczne i ekologiczne miejsce do życia i rozwoju mieszkańców, traktujących gminę jak swój dom”

2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mniów na lata 2018-2023⁸

Najważniejszym opracowaniem programowym w zakresie pomocy społecznej gminy Mniów, jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Mniów na lata 2018-2023. To dokument wieloletni, uwzględniający działania w różnych obszarach i różnych

⁷ <http://mniow.biuletyn.net/>

⁸ <https://gopsmniow.naszops.pl/>

podmiotów w zakresie polityki społecznej w gminie. W Strategii określono obszary strategiczne, cele strategiczne, cele szczegółowe i kierunki działań do zrealizowania w gminie Mniów w obszarze pomocy społecznej. Cel strategiczny 3 . Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych oraz seniorów opisuje sposób realizacji działań ważnych dla wsparcia osób starszych w gminie, tj.:

- 1) Zapewnienie podstawowych potrzeb materialno-bytowych,
- 2) Wsparcie rozwoju usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych dla osób starszych,
- 3) Promocja aktywności społecznej wśród seniorów.

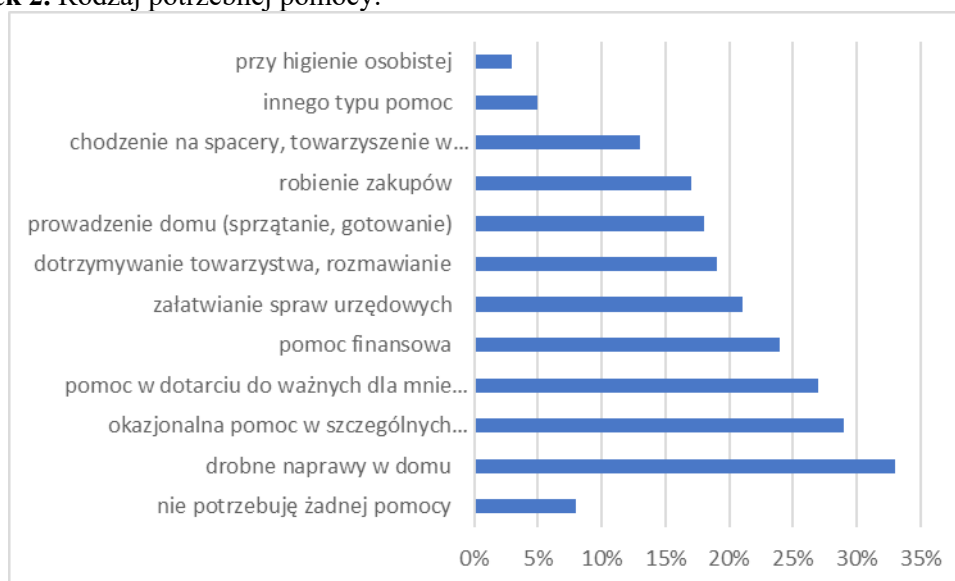
W 2019 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Mniów przeprowadził badanie, którego głównym celem była diagnoza potrzeb i oczekiwań seniorów z różnych grup wiekowych, pozostających (bezpośrednio lub pośrednio) w spektrum oddziaływania władz lokalnych. Za seniorów uznano w badaniu osoby w wieku 60 lat i więcej, stale zamieszkujące na terenie gminy Mniów. Badanie zostało zrealizowane poprzez przeprowadzenie:

- 1) badania ilościowego (ankiety) wśród 200 seniorów mieszkających na terenie gminy Mniów,
- 2) badania jakościowego (wywiadów) z 50 seniorami.

Najważniejsze wnioski z badania to:

- 1) seniorzy z trudem przyznają się do braku samodzielności – jest to dla nich wstydlive, sprzeczne z obrazem własnej osoby, mają kłopot, aby przyznać się do tego, że potrzebują wsparcia,
- 2) problemy najczęściej podnoszone przez seniorów to stan zdrowia, możliwość dotarcia do ważnych miejsc na terenie gminy (a niekiedy i poza nią), pomoc w drobnych na-prawach w domu lub w utrzymaniu ogrodu, okazjonalna pomoc w szczególnych sytuacjach (np. w czasie choroby, większe zakupy, złe warunki atmosferyczne, konieczność szybkiego dotarcia np. do lekarza). Ważnym problemem jest również poczucie zadbana o potrzeby seniorów ze strony gminy,
- 3) w ramach aktywnego identyfikowania osób potrzebujących pomocy należy określić grupy, których przedstawiciele z większym prawdopodobieństwem, niż inni mogą potrzebować wsparcia. Badania pokazały, że istotne w tym względzie są dwie przesłanki: silniejsza, jaką jest samotne zamieszkiwanie oraz nieco słabsza, czyli wiek powyżej 70 lat. Seniorzy, którzy wypełniają co najmniej jedną z nich częściej korzystają z pomocy (instytucjonalnej i prywatnej) oraz zgłaszają takie zapotrzebowanie, a także rzadziej postrzegają samych siebie jako osoby samodzielne,
- 4) w zakresie spędzania wolnego czasu seniorom najbardziej brakuje wyjazdów, wycieczek oraz udziału w projekcjach filmowych, spektaklach teatralnych, koncertach itp., wszyscy badani seniorzy, niezależnie od wcześniejszego pytania o pomoc, z jakiej korzystają zostali zapytani o to, jakiego wsparcia by potrzebowali. Pozwala to zidentyfikować wielkość grupy seniorów, którzy nie korzystają z żadnej pomocy, ale jej potrzebują – stanowi ona jedną czwartą (27%) całej badanej grupy. Co czwarty badany senior wskazuje, że potrzebuje jakiejś pomocy, a nie korzysta z żadnego wsparcia ani ze strony bliskich, ani ze strony instytucji, ani nie wynajmuje nikogo do pomocy. W grupie seniorów samotnych, także w grupie seniorów starszych wskaźnik ten wzrasta do jednej trzeciej.

Rysunek 2. Rodzaj potrzebnej pomocy.

Źródło: Diagnoza potrzeb i oczekiwań seniorów z różnych grup wiekowych mieszkających na terenie Gminy Mniów

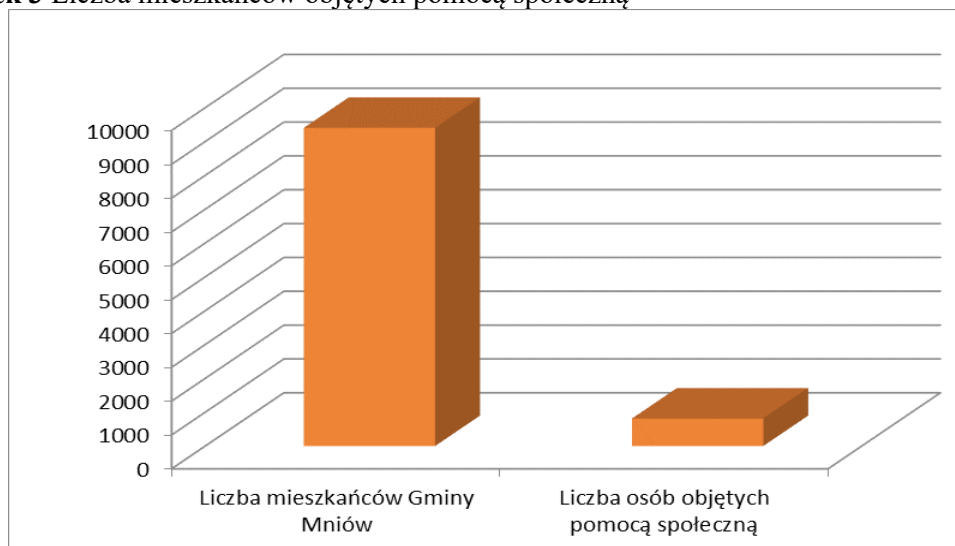
3. Zasoby Gminne dla wsparcia osób starszych

3.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Jednostka organizacyjna gminy realizująca zadania zlecone jak i zadania własne określone w ustawach i przepisach wykonawczych szczególnie z zakresu pomocy społecznej i systemu wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.

Ośrodek corocznie składa sprawozdania ze swojej działalności. W sprawozdaniu za 2020 rok zawarte jest szereg ważnych dla polityki senioralnej informacji.

Rysunek 3 Liczba mieszkańców objętych pomocą społeczną

Źródło: Dane USC Urzędu Gminy Mniów, GOPS Mniów

Jak wynika z powyższego wykresu w 2020 r. w Gminie Mniów pomocą społeczną zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej objęto 755 osób w 303 rodzinach, co stanowi 8,04% ogółu mieszkańców.

W 2020 roku poniżej kryterium dochodowego roku żyły 303 rodziny korzystające z pomocy ośrodka. Najczęstszymi powodami przyznania pomocy finansowej było: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała choroba.

Na terenie Gminy świadczone były usługi opiekuńcze na rzecz 20 osób, łącznie w wymiarze 7 111 godzin.. Pełny roczny koszt usług opiekuńczych wyniósł 204 849,00 zł. Usługi realizowane były także w ramach programu „opieka 75+” dla 10 osób. Realizacja usług to jedno z priorytetowych zadań stąd także w kolejnych latach przewiduje się ich realizację na podobnym poziomie wykorzystując możliwe źródła finansowania.

W 2020 roku do domów pomocy społecznej skierowano 2 osoby. Łącznie w domach pomocy społecznej przebywało 15 mieszkańców naszej Gminy. Roczna odpłatność ponoszona przez Gminę wyniosła 362 447,51 zł natomiast odpłatność wnoszona przez osoby zobowiązane zgodnie z art.61 ustawy o pomocy społecznej wyniosła 27 178,66 zł.

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 wspólnie z liderem-Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i innymi partnerami realizujemy projekt „Centrum Usług - Współpraca na rzecz społeczności lokalnej”. W ramach tego projektu wsparciem obejmujemy osoby starsze, poprzez świadczenie usług opiekuńczych oraz opieki teledywidualnej. Ponadto wsparciem obejmujemy osoby niepełnosprawne poprzez umożliwienie wsparcia psychologa rehabilitanta i asystenta osoby niepełnosprawnej oraz uruchomienie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego w Mniowie, a także działania o charakterze integracyjnym i usprawniającym.

Od 2020 roku w Gminie Mniów funkcjonuje Klub Senior+ do którego uczęszcza 15 seniorów. W ramach zadań prowadzone są warsztaty manualne, kulinarne, wycieczki, spotkania ze specjalistami, spotkania okolicznościowe, zajęcia teatralne, spotkania edukacyjne.

3.2. Działalność organizacji pozarządowych

Gmina Mniów udziela wsparcia różnym organizacjom działającym na rzecz jej mieszkańców. W ramach przyznanych dotacji miały miejsce zadania skierowane do seniorów takie jak: organizowanie spotkań okolicznościowych, warsztatów, wieczery wigilijnej.

3.3. Pozostała działalność Gminy

W 2019 roku podobnie jak w latach ubiegłych zorganizowano wieczór wigilijny oraz badania cytologiczne.

V. OPIS PROGRAMU

Gmina Mniów jest gminą wiejską. Jakość życia mieszkańców stale wzrasta. Specyfiką gminy jest przewaga budownictwa jednorodzinne. Sytuacja ta pozwalana na zachowanie naturalnego krajobrazu wsi, ale jednocześnie wymaga podejmowania działań innowacyjnych w stosunku do przyjmowanych rozwiązań krajowych szczególnie jeśli chodzi o mieszkalnictwo, transport i ekologię. Wyzwania demograficzne gminy wskazują na konieczność podjęcia nowych aktywności w zaspokajaniu potrzeb wspólnoty. Program Polityki senioralnej wpisuje się w takie działanie i określa ważny cel do realizacji dla władz gminy.

MISJA PROGRAMU: Gmina Mniów dobrym miejscem dla seniora

CEL STRATEGICZNY: Zapewnienie optymalnych warunków dla aktywności obywatelskiej seniorom, i ich opiekunom poprzez wielosektorowe działania profilaktyczne i międzypokoleniowe.

Działania opisane w Programie odnoszą się do ośmiu zidentyfikowanych kluczowych obszarów dla których określono cele operacyjne:

Zdrowie	Zapewnienie warunków ukierunkowanych na utrzymanie zdrowia i poprawę kondycji zdrowotnej osób starszych.
Społeczny	Zapewnienie seniorom uczestnictwa w życiu społecznym, integrację między i wewnątrz pokoleniową oraz rozwój usług społecznych dla poprawy, bezpieczeństwa i ochrony w trudnych sytuacjach życiowych.
Sport i rekreacja	Wzmocnienie aktywności fizycznej, rozwój turystyki, sportu.
Kultura	Zapewnienie osobom starszym uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i rozwój aktywności własnej w różnorodnych formach działalności artystycznej.
Edukacja	Stworzenie warunków do uczenia się przez całe życie, poznawanie nowych technologii i uczestnictwo w edukacji międzypokoleniowej
Ekologia	Wykorzystanie doświadczeń i wiedzy osób starszych do prowadzenia działań proekologicznych i ochrony środowiska naturalnego oraz międzypokoleniowej edukacji ekologicznej.
Mieszkalnictwo	Przeciwdziałanie wykluczeniu mieszkaniowemu, uruchomienie programów osłonowych wsparcia infrastruktury mieszkaniowej osób starszych, w tym rozwój usług sąsiedzkich wspomagających funkcjonowanie w swoim dotychczasowym miejscu zamieszkania.
Transport	Wsparcie osób starszych w realizacji potrzeb transportowych

Przedstawione w części diagnostycznej materiały oraz wnioski zebrane w trakcie spotkań z organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami pozwoliły na opracowanie analizy SWOT (metoda identyfikacji słabych i silnych stron oraz szans i zagrożeń). Dla potrzeb Programu analizie poddano główne działania zidentyfikowane w tym obszarze.

Tabela 2 Macierz SWOT

<p>S - MOCNE STRONY</p> <p>działalność organizacji pozarządowych zrzeszających seniorów, organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych na terenie gminy, aktywność jednostek pomocniczych, sołectw aktywność ośrodka pomocy społecznej w zakresie organizacji usług, Powstanie Klubu Senior+ zapewniony równomierny dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, duża dostępność do siłowni powietrznych, zasoby przyrodnicze gminy, dobry rozwój infrastruktury technicznej wspierający indywidualną zabudowę mieszkaniową</p>	<p>W – SŁABE STRONY</p> <p>istniejące organizacje pozarządowe mają ograniczone możliwości zwiększenia oferty prowadzonych działań dla większej liczby członków, sposób organizowania imprez warsztatów nie zapewnia możliwości kontynuacji są to działania jednorazowe, brak efektów trwałych , ograniczona dostępność dla wszystkich mieszkańców do działań organizowanych przez poszczególne sołectwa, przy organizacji imprez gminnych w niewystarczający sposób uwzględniona jest ich dostępność dla osób niesamodzielnych(dojazd, teren z barierami itp.), ograniczona oferta zajęć sportowych, aktywizujących ruchowo kierowana do potrzeb osób starszych, zawodów sportowych, nowych dyscyplin podtrzymujących samodzielność wprowadzających rywalizację sportową seniorów, niskie wykorzystania zasobów przyrodniczych dla edukacji międzypokoleniowej z wykorzystaniem wiedzy i doświadczenia osób starszych. ograniczony dostęp do informacji o działaniach gminy , organizacji pozarządowych, o działaniach</p>
---	---

	<p>dla osób starszych szczególnie wykluczonych cyfrowo i z ograniczeniami ruchowymi. niewystarczające wykorzystanie potencjału osób starszych mieszkańców gminy przy opracowywaniu rozwiązań i konsultowaniu programów i działań gminy na kolejne lata, duże koszty utrzymania budynków wynikające ze specyfiki budownictwa jednorodzinne w gminie stają się zbyt dużym obciążeniem finansowym i organizacyjnym dla starszych często samotnych seniorów, zbyt mała liczba miejsc do spotkań integracyjnych dla osób starszych i ich opiekunów, brak rozwiązań transportowych zapewniających transport bezpośrednio z domu np. do placówki medycznej, do przystanków transportu zbiorowego itp.</p>
<p>O – SZANSE zapewnienie wsparcia dla funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz uwzględnienie takiego priorytetu w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi na kolejne lata, wprowadzenie programów wieloletnich dla organizacji w celu zapewnienia dostępności i trwałości wybranych działań, organizacja działań aktywizująco wspierających seniorów między innymi w zakresie sportu i rekreacji w celu zapewnienia dostępności dla wszystkich seniorów i rozszerzenia działań integracji międzypokoleniowej podejmowanej dotychczas przez szkoły i przedszkola, promowanie rozwoju nowych organizacji pozarządowych pozyskujących środki na rzecz całej społeczności i działań międzypokoleniowych przygotowanie programów profilaktyki zdrowia dla podtrzymania sprawności ruchowej mieszkańców zapewniających dostęp do ćwiczeń usprawniających, opracowanie i rozszerzenie zakresu już istniejących programów wsparcia seniorów w utrzymaniu ich substancji mieszkaniowej i obniżenia kosztów mieszkaniowych, powołanie rady seniorów jako ciała opiniotwórczego i reprezentującego interesy seniorów w działaniach podejmowanych przez samorząd gminy i reprezentowanie seniorów w innych poza gminnych gremiach, utworzenie sieci informacyjnej dla seniorów i ich opiekunów między innymi w ramach współpracy z wolontariatem szkolnym, uruchomienie programu transportowego</p>	<p>T – ZAGROŻENIA izolacja seniorów w domach ze względu na wykluczenie cyfrowe i brak dostępności do usług tradycyjnych, zaostrenie przepisów dotyczących kontaktów międzypokoleniowych i zasad bezpieczeństwa w związku z pandemią, postrzeganie działań prowadzonych dla seniorów jako wydatki nieprzynoszące gminie zysków finansowych i niechęć do realizacji zadań wskazanych w programie, postrzeganie seniorów jako osoby płacące niższe podatki ze względu na wysokość świadczeń emerytalnych, brak opiekunów dla seniorów niesamodzielnych wynikających z ograniczonych więzi rodzinnych, zaawansowany wiek i problemy zdrowotne opiekunów osób najstarszych 85+ , którzy sami wymagają wsparcia, brak pracowników w zawodach opiekuńczych na lokalnym rynku pracy, uzależnienie tworzenia miejsc spotkań towarzyskich dla osób starszych w godzinach przedpołudniowych w dni robocze jedynie do budynków będących własnością gminy, ograniczenie działalności organizacji pozarządowych dla ogółu mieszkańców (dostęp do organizowanych działań jedynie dla swoich członków).</p>

<p>uwzględniającego potrzeby indywidualne starszych i niepełnosprawnych mieszkańców. organizacja wyjazdów integracyjnych z elementami aktywizacji ruchowej, także dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, włączenie seniorów do współpracy międzynarodowej w tym zakresie.</p> <p>wprowadzenie akademii edukacyjnej samodzielnego seniora gminy Mniów,</p> <p>wykorzystanie współpracy z lokalnym biznesem i innymi podmiotami niepublicznymi i rozwinięcie usług opiekuńczych dla osób zamieszkujących samotnie o elementy związane z utrzymaniem budynku i podstawowych prac porządkowych na posesji, szczególnie w okresie jesienno-zimowym,</p> <p>wykorzystanie części funduszy sołeckich na wynajem pomieszczeń do spotkań zarówno z zasobów osób prawnych jak i osób fizycznych na terenie gminy dla prowadzenia działań klubowo integracyjnych,</p> <p>rozszerzenie zakresu usług socjalnych i wspierających w celu ograniczenia liczby osób umieszczanych w domach pomocy, tworzenie klubów seniora w formach dziennych, promowanie i docenianie pracowników zawodów opiekuńczych.</p>	
---	--

VI. KIERUNKI DZIAŁAŃ I SPOSOBY REALIZACJI CELÓW

1. Obszar – zdrowie

CEL OPERACYJNY: Zapewnienie warunków ukierunkowanych na utrzymanie zdrowia i poprawę kondycji zdrowotnej osób starszych.

Tabela 3 Obszar zdrowie

Lp.	Działania	Forma realizacji	Termin Realizacji	Podmiot Realizujący	Wskaźnik Monitorujący
1.	Program szczepień ochronnych	Szczepienia przeciwko grypie	Realizacja cykliczna	Gmina we współpracy z placówkami POZ	Liczba osób uczestniczących w programie 500 w okresie realizacji programu
2	Zapewnienie dostępności do usług usprawniających ruchowo osoby starsze i z niepełnosprawnościami	Zapewnienie wsparcia finansowego dla takiej usługi w formie bonu usprawniającego	Realizacja cykliczna	Organizacje pozarządowe, podmioty publiczne i niepubliczne dysponujące zapleczem dla takich usług.	Liczba miejsc świadczenia usługi- 2 Rodzaj działań w ramach usługi- 4 Liczba osób dla których wydano bon usprawniający- 40 w trakcie realizacji programu
3	Zwiększenie roli edukacji prozdrowotnej dla wieku starszego	Konkursy z wiedzy o znaczeniu profilaktyki zdrowotnej dla jakości życia w starszym wieku	Realizacja cykliczna	Koordinacja Gmina, wykonawcy; Sołectwa, Szkoły,	Liczba konkursów - 2 w trakcie realizacji programu Liczba osób nagrodzonych - 30

				Organizacje pozarządowe	w trakcie realizacji programu Liczba materiałów edukacyjnych wypracowanych w trakcie działań - 4
4	Zapewnienie dostępu do sprzętu wspierającego opiekę nad osobą zależną	Prowadzenie wypożyczalni środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych	Realizacja ciągła	Gmina, GOPS	Liczba prowadzonych wypożyczalni - 1 Liczba osób korzystających – 15 w trakcie działań

2. Obszar – społeczny

CEL OPERACYJNY: Zapewnienia seniorom uczestnictwa w życiu społecznym, integrację między i wewnątrz pokoleniową oraz rozwój usług społecznych dla zapewnienia, bezpieczeństwa i ochrony w trudnych sytuacjach życiowych.

Tabela 4 Obszar społeczny

Lp.	Działania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźnik monitorujący
1	Tworzenie warunków i rozwój infrastruktury dla różnych form wsparcia i usług wspierających samodzielność osób starszych	Prowadzenie dziennych form wsparcia. Powołanie klubów zrzeszających seniorów w różnych sekcjach rozwijających ich umiejętności i podtrzymujących pasje/ hobby	Realizacja ciągła	GOPS, NGO jako podmioty prowadzące zadania na zlecenie gminy - programy wieloletnie	Liczba miejsc w DFS- 30 Liczba utworzonych Klubów – 1 w trakcie realizacji programu Liczba uczestników- 15 w trakcie realizacji programu
2	Podjęcie działań na rzecz opieki wytchnieniowej,	Organizacja usług opieki wytchnieniowej	Realizacja ciągła	Gmina z możliwością zlecenia dla NGO.	Liczba osób którym udzielono wsparcia-6 w trakcie realizacji programu Liczba rodzin korzystających z opieki wytchnieniowej – 6
3	Zwiększenie bezpieczeństwa osób z ograniczoną sprawnością w tym osób samotnych i udzielanie wsparcia w różnych trudnych sytuacjach życiowych	Rozwój różnych form wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej budowanie sieci wsparcia i wymiany informacji	Realizacja ciągła	Gmina w tym GOPS, Szkoły oraz Sołectwa, NGO, grupy sąsiedzkie.	Liczba osób starszych objętych wsparciem– 10 rocznie, 40 w trakcie realizacji programu Liczba osób świadczących pomoc w formie wolontariatu lub pomocy sąsiedzkiej - 10 w trakcie realizacji programu
4	Zapewnienie przedstawicielstwa osób starszych w działaniach podejmowanych w gminie w obszarach wymagających konsultacji i opinii osób starszych	Powołanie Gminnej Rady Seniorów	Realizacja ciągła	Gmina	Liczba osób powołanych w skład Rady przedstawicieli osób starszych, - 13 osób Rodzaje działań podejmowanych przez Radę – wg. Roczno planu działania

3. Obszar – sport i rekreacja

CEL OPERACYJNY: Wzmocnienie aktywności fizycznej, rozwój turystyki, sportu i różnych form rywalizacji.

Tabela 5 Obszar sport i rekreacja

Lp.	Działania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźnik monitorujący
1	Zapewnienie warunków do wypoczynku oraz uprawiania sportu przez osoby starsze i z niepełnosprawnościami i w tym we współpracy międzypokoleniowej.	Udostępnienie sal gimnastycznych w szkołach, świetlic, siłowni i boisk zewnętrznych na prowadzenie zajęć sportowych dla osób starszych przez instruktorów. Rozwój małej architektury dostosowanej do potrzeb seniorów	Realizacja ciągła	Gmina, sołectwa organizacje pozarządowe związki sportowe, szkoły grupy mieszkańców aktywnych sportowo	Liczba miejsc przeznaczonych na prowadzenie zajęć przez instruktorów dla osób starszych i z ograniczoną sprawnością - 5. Rodzaj dyscyplin sportowych dostępnych do trenowania przez seniorów i z niepełnosprawnościami - 2. Liczba obiektów małej architektury - 5
2	Organizacja zajęć sportowych dla osób starszych	Organizacja zajęć skierowanych dla seniorów w tym zawodów sportowych.	Realizacja cykliczna	Organizacje pozarządowe – współpraca; Sołectwa, grupy mieszkańców mających doświadczenie w działalności sportowej.	Liczba zajęć sportowych dla seniorów – 4 Liczba zawodów sportowych w których uczestniczą starsi mieszkańcy gminy-4 w okresie programu Liczba instytucji, organizacji działających na rzecz aktywności sportowej osób starszych – 1
3	Nawiązanie współpracy ze sportowcami, organizacjami sportowymi i turystycznymi w celu poszerzenia świadomości osób starszych w zakresie aktywności fizycznej	Prowadzenie działań edukacyjnych	Realizacja ciągła	Gmina, jednostki pomocnicze i organizacyjne, podmioty realizujące zadania na zlecenie gminy	Liczba zorganizowanych spotkań, warsztatów – 5 w trakcie realizacji programu

4. Obszar – kultura

CEL OPERACYJNY: Zapewnienie osobom starszym uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i rozwój aktywności własnej w różnych formach działalności artystycznej.

Tabela 6 Obszar kultura

Lp.	Działania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźnik monitorujący
1	Wsparcie organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz kultury i działalności artystycznej osób starszych	Uwzględnienie w Programie współpracy z organizacjami pozarządowymi priorytetów pozwalających na realizację programów trzyletnich i uwzględnianie kosztów administracyjnych programów w tym kosztów księgowych.	Realizacja ciągła	Gmina wsparcie organizacji pozarządowe programy wieloletnie	Liczba programów realizowanych przez organizacje pozarządowe- 4 programy wieloletnie realizowane w trakcie programu Liczba organizacji pozarządowych realizujących działania na terenie gminy w różnych formach – 4
2	Rozpowszechnienie informacji o działaniach kulturalnych prowadzonych na terenie gminy i zapewnienie do nich dostępu niezależnie od miejscowości w której osoby zamieszkują	Utworzenie gminnego systemu rejestracji działań na rzecz osób starszych przez poszczególne instytucje i organizacje .	Realizacja ciągła	Gmina koordynator, współpraca sołectwa, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność kulturalną	Liczba odbiorców informacji w formach elektronicznych- 50 osób Liczba instytucji, organizacji udostępniających informacje-5
3	Zapewnienie miejsc na prowadzenie stałej działalności artystycznej seniorów i prezentacji ich dorobku	Rozwój placówek kultury na terenie gminy w tym poprzez wynajem/użyczenie pomieszczeń dostępnych cały dzień dla seniorów, oraz miejsc zwyczajowych spotkań mieszkańców	Realizacja ciągła	Gmina, sołectwa, organizacje pozarządowe	Liczba miejsc na terenie gminy przeznaczonych na spotkania dla seniorów- 5

5. Obszar – edukacja

CEL OPERACYJNY: Stworzenie warunków do uczenia się przez całe życie, poznawanie nowych technologii i uczestnictwo w edukacji międzypokoleniowej osób starszych.

Tabela 7 Obszar edukacja

Lp.	Działania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźnik monitorujący
1	Akademia edukacyjna samodzielnych seniorów	Zapewnienie systemu szkoleń dla seniorów z różnych dziedzin pozwalających na wzmocnienie ich samodzielności	Realizacja cykliczna	Gmina i podmioty szkoleniowe, organizacje pozarządowe	Liczba programów edukacyjnych – 1 Liczba osób, które ukończyły poszczególne moduły szkoleń w programie- 20
2	Edukacja międzypokoleniowa	Warsztaty nowych technologii. Budowanie więzi międzypokoleniowych poprzez gry i zabawy z	Realizacja cykliczna	Organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola	Rodzaje gier i zabaw- 5 Liczba warsztatów -4 Liczba podmiotów włączonych w działanie –5

		dziećmi i młodzieżą			Liczba uczestników w zajęciach – 20
3	Uniwersytet edukacyjny	Rozeznanie potrzeb i wykłady specjalistów z różnych dziedzin	Realizacja cykliczna	Gmina, organizacje pozarządowe	Liczba wykładów 4

6. Obszar – ekologia

CEL OPERACYJNY: Wykorzystanie doświadczeń i wiedzy osób starszych do prowadzenia działań proekologicznych i ochrony środowiska naturalnego oraz międzypokoleniowej edukacji ekologicznej.

Tabela 8 Obszar kultura

Lp.	Działania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźnik monitorujący
1	Identyfikacja zasobów przyrodniczych w gminie	Tworzenie warunków do włączenia osób starszych w proces ochrony zasobów przyrodniczych i monitorowania ich stanu.	Realizacja ciągła	Gmina, sołectwa, organizacje pozarządowe, grupy mieszkańców	Rejestr miejsc podlegających specjalnej ochronie przyrodniczej- 1 Liczba zidentyfikowanych i udokumentowanych miejsc wymagających monitorowania – 2
2	Aktywne uczestnictwo osób starszych w programach ochrony środowiska naturalnego i działaniach proekologicznych	Realizacja inicjatyw służących zwiększeniu oferty edukacyjnej dla mieszkańców z zakresu ochrony środowiska naturalnego także w ogrodach przydomowych.	Realizacja cykliczna	Gmina, sołectwa	Liczba podjętych inicjatyw ekologicznych – 2 Liczba uczestników w realizowanych inicjatywach- 50 osób
3	Wykorzystanie zasobów przyrodniczych do integracji mieszkańców gminy i współpracy z okolicznymi samorządami i organizacjami działającymi w obszarze ekologii	Zaangażowanie osób starszych do działań wspólnotowych	Realizacja cykliczna	Gmina we współpracy z samorządami	Liczba współpracujących samorządów – 2 Liczba działań podjętych we współpracy – 2

7. Obszar – mieszkalnictwo

CEL OPERACYJNY: Przeciwdziałanie wykluczeniu mieszkaniowemu, uruchomienie programów osłonowych, wsparcia utrzymania infrastruktury mieszkaniowej osób starszych o niskich dochodach, samotnych, z niepełnosprawnościami.

Tabela 9 Obszar mieszkalnictwo

Lp.	Działania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźnik monitorujący
-----	-----------	------------------	-------------------	---------------------	-----------------------

1	Rozwój programów osłonowych pozwalających na obniżenie obciążeń finansowych wynikających z konieczności ponoszenia kosztów mieszkaniowych.	Zwiększenie zakresu i form wsparcia w formie programów osłonowych oferujących usługi lub dopłaty/ ulgi w opłatach	Realizacja cykliczna	Gmina	Liczba i rodzaje programów osłonowych- 1 Liczba osób korzystających- 10
2	Promowanie w środowisku seniorów możliwości korzystania z ulg i różnych form wsparcia oferowanych w programach osłonowych	Prowadzenie działań informacyjnych w zakresie ulg i dopłat, warunków jakie należy spełnić dla spełnienia kryteriów.	Realizacja ciągła	Gmina, sołectwa, jednostki organizacyjne	Liczba działań informacyjnych- 2 Rodzaje i formy działań - 4
3	Zapewnienie wsparcia prawnego osobom starszym pozwalającego na uregulowaniu sytuacji prawnych zasobów mieszkaniowych i ich ochrony przed nieuczciwymi praktykami kredytowymi, pożyczkowymi, odwróconej hipoteki	Zwiększenie dostępu do poradnictwa prawnego. Prowadzenie działań informacyjnych docierających bezpośrednio do mieszkańców	Realizacja ciągła	Gmina, sołectwa, organizacje pozarządowe.	Liczba osób korzystających z porad prawnych z zakresu wsparcia mieszkaniowego – 10 Liczba działań informacyjnych – 2-

8. Obszar – transport

CEL OPERACYJNY: Uruchomienie lokalnego systemu przemieszczania się osób starszych bezpośrednio z domu do miejsc przystankowych transportu zbiorowego, z zapewnieniem warunków transportu dla osób z niepełnosprawnością.

Tabela 10 Obszar transport

Lp.	Działania	Forma realizacji	Termin realizacji	Podmiot realizujący	Wskaźnik monitorujący
1	Identyfikacja potrzeb transportowych w poszczególnych miejscowościach	Zebranie zapotrzebowania na transport indywidualny w poszczególnych miejscowościach z uwzględnieniem dostępności do transportu zbiorowego.	Realizacja ciągła	Gmina, sołectwa	Liczba zgłoszeń mieszkańców- 20
2	Opracowanie zasad korzystania z transportu indywidualnego.	Przyjęcie indywidualnego bonu transportowego.	Realizacja ciągła	Gmina	Rodzaj/formy usług oferowanych w ramach bonu transportowego- 2 Liczba osób korzystających z usług – 10

3	Rozwój wolontariatu wśród osób starszych w zakresie działań transportowych	Rozszerzenie wsparcia wolontariuszy w zakresie dowozu na spotkania, imprezy kulturalne, wydarzenia sportowe organizowane na terenie gminy.	Realizacja ciągła	Sołectwa, szkoły, organizacje pozarządowe, mieszkańcy, wolontariusze	Liczba wolontariuszy-10 Liczba osób objętych wsparciem- 20
4	Poprawa dostępności transportu zbiorowego	Dopłaty do biletów	Realizacja ciągła	Gmina	Liczba sprzedanych biletów 100

VII. ZASADY WDRAŻANIA PROGRAMU

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdym programie jest jego finansowanie oraz pozyskanie i zabezpieczenie środków finansowych na realizację zadań. Źródłem finansowania zadań wynikających z Programu Polityki Senioralnej Gminy Mniów na lata 2021-2024 będą środki finansowe z budżetu gminy, przekazane gminie z budżetu państwa, środki funduszy krajowych, projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Unii Europejskiej, środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej, środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe, jak również środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji zadań Programu.

VIII. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Program ma za zadanie pobudzanie aktywności obywatelskiej w celu zaspokojenia potrzeb wspólnoty. Dla realizacji celu głównego i celów operacyjnych wymagane jest prowadzenie działań pozwalających na jego ocenę.

1. Monitoring

Monitoring traktowany jest jako narzędzie badawcze, które pozwoli na sprawdzenie czy Program jest realizowany zgodnie z określonym sposobem realizacji poszczególnych celów. Dla potrzeb monitoringu będą wykorzystane wskaźniki monitorujące wskazane w Programie. Wartość wskaźników szczegółowych w działaniach realizowanych przez organizacje pozarządowe będą określane w programie współpracy z organizacjami pozarządowymi uwzględniającym programy wieloletnie wynikające z niniejszego dokumentu.

Wnioski wynikające z monitoringu będą przedstawione władzom gminy i posłużą do ewentualnej korekty Programu w tym wysokości środków przeznaczonych na jego realizację. Ze względu na czteroletni okres realizacji Programu przyjęto, że monitoring będzie przeprowadzony dwukrotnie:

- 1) Po pierwszym roku jego realizacji – w pierwszym półroczu 2023 roku.
- 2) Po trzecim roku jego realizacji – w pierwszym kwartale 2024 roku.

2. Ewaluacja

Ewaluacja Programu powinna być przeprowadzona w formie ewaluacji wewnętrznej przeprowadzonej przez pracowników urzędu gminy. W przypadku kontynuacji działań określonych w Programie, po okresie jego obowiązywania, wskazane jest przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej zawierającej jednocześnie elementy diagnozy do wykorzystania w jego przygotowaniu na kolejne lata.

Określenie kryteriów ewaluacyjnych pozwoli na dokonywanie ostatecznej oceny Programu po jego realizacji.

Przyjęte kryteria ewaluacji to:

- 1) Kryterium trafności – ma za zadane umożliwienie dokonania oceny w jaki sposób przyjęte cele operacyjne wpłynęły na zaspokojenie zidentyfikowane potrzeby i problemów.
- 2) Kryterium efektywności – pozwoli na określenie w jakim zakresie wydatkowane środki finansowe na realizację Programu umożliwiły realizację przyjętych działań.
- 3) Kryterium skuteczności – ma pokazać w jakim stopniu przyjęte i zrealizowane działania wpłynęły na realizację celu głównego i celów operacyjnych.
- 4) Kryterium oddziaływania/wpływu - pozwoli na określenie jakie korzyści odnieśli uczestnicy działań projektowych oraz w jakim stopniu miały one wpływ na ich rodziny i pozostałych mieszkańców.
- 5) Kryterium trwałości – pozwoli ocenić czy uzyskane rezultaty uzasadniają kontynuację przyjętych rozwiązań i zapewniają długotrwały wpływ na zwiększenie aktywności obywatelskiej i zaspokajania potrzeb starszych mieszkańców Gminy.

IX. PODSUMOWANIE

W Polsce coraz więcej samorządów zajmuje się problemami osób starszych w sposób systemowy. Do takich działań zobowiązują je przepisy prawa przyjęte na poziomie regionalnym, krajowym jak i europejskim. Przytoczone w pierwszej części Programu dokumenty strategiczne zawierają cenne wskazówki dla gmin i powiatów jakie działania są konieczne do podjęcia dla zapewnienia godnych warunków życia dla starzejących się wspólnot lokalnych.

Program Polityki Senioralnej Gminy Mniów na lata 2021-2025 jest pierwszym dokumentem kompleksowo przedstawiającym sytuację osób starszych w gminie. Zaplanowane w Programie działania zostały poprzedzone szczegółową diagnozą i analizą czynników mających istotny wpływ na zaspokojenie potrzeb osób starszych charakterystycznych dla gminy oraz pozwoliły na określenie celu strategicznego jak i celów operacyjnych. Cele operacyjne zostały sformułowane dla ośmiu obszarów, które mają szczególny wpływ na dobrą jakość życia seniorów w tej małej ale bardzo zróżnicowanej społeczności.

Program określa działania jakie powinny zostać podjęte dla realizacji poszczególnych celów szczegółowych. Środki finansowe na realizację Programu powinny być zabezpieczone w budżecie gminy oraz uzupełniane poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych w ramach programów rządowych, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz w dużej mierze poprzez zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych.

Zaplanowany w Programie system monitoringu oraz ewaluacji pozwala na jego modyfikację w trakcie realizacji w przypadku zdefiniowania takiej potrzeby. Program jest kierowany do dużej grupy starszych mieszkańców, którzy w coraz większej liczbie będą nieaktywni zawodowo, a wskazane działania powinny pozwolić na przygotowanie się gminy do systematycznie zwiększającej się liczby odbiorców poszczególnych działań.

Program będzie wymagał kontynuacji, w formie uzależnionej od wielu czynników zewnętrznych, których na obecnym etapie nie można przewidzieć, a jego forma, opis poszczególnych działań mają charakter uniwersalny, co stanowi dobrą bazę dla takiego programu na kolejne lata.

W związku z dużą ilością osób starszych w gminie Mniów (15,85%) należy podjąć działania na rzecz tworzenia środowiska przyjaznego osobom starszym, przy jednoczesnym zapewnieniu warunków do godnego starzenia się w zdrowiu oraz zachowaniu możliwie jak największej aktywności i niezależności.

Niezbędnym więc staje się zbudowanie i usystematyzowanie polityki ukierunkowanej na wsparcie osób starszych. W świetle powyższego przyjęcie Programu jest zasadne.